

الحمد لله رب العالمين

دریچه‌ای به سوی رشد حرفه‌ای مشاوران

معرفی مدل‌های نظارت مشاوره‌ای

تألیف:

دکتر سیمین حسینیان

(استاد دانشگاه الزهرا)

مهرآور مؤمنی جاوید

(دانشجوی دکتری مشاوره دانشگاه شهید چمران اهواز)

زهرا نادری نوبندگانی

(دانشجوی دکتری مشاوره دانشگاه شهید چمران اهواز)

انتشارات آوای نور

تهران - ۱۳۹۳

سرشناسه	: حسینیان، سیمین، ۱۳۳۱ -
عنوان و نام پدیدآور	: دریچه‌ای به سوی رشد حرفه‌ای مشاوران: معرفی مدل‌های نظارت مشاوره‌ای/ تالیف سیمین حسینیان، مهرآور مومنی جاوید، زهرا نادری‌نوبندگان.
مشخصات نشر	: تهران: آوای نور، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۲۰۰ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۰۵۳-۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: مشاوران -- سرپرستی
شناسه افزوده	: مومنی جاوید، مهرآور، ۱۳۵۶ -
شناسه افزوده	: نادری نوبندگان، زهرا، ۱۳۶۴ -
رده بندی کنگره	: ۶۳۷BF / م ۱۳۹۳۴۶ م ۸
رده بندی دیویی	: ۳۰۲/۶۵۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۲۷۱۳۲۹

دریچه‌ای به سوی رشد حرفه‌ای مشاوران / معرفی مدل‌های نظارت مشاوره‌ای

تالیف: دکتر سیمین حسینیان - مهرآور مؤمنی جاوید - زهرا نادری نوبندگان

ناشر: انتشارات آوای نور

صفحه‌آرا: منیرالسادات حسینی

چاپ اول ۱۳۹۳

تیراژ: ۵۰۰ جلد

چاپ و صحافی: تایماز

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۰۵۳-۸

● تهران: خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - خیابان وحید نظری - پلاک ۹۹

تلفن: ۶ - ۶۶۹۶۷۳۵۵ / نمابر: ۶۶۴۸۰۸۸۲ / همراه: ۰۹۱۲۲۰۰۴۵۵۷

● نمایندگی فروش ۱: تهران - خیابان انقلاب - شماره ۱۲۱۲ - فروشگاه گوتنبرگ

● نمایندگی فروش ۲: تهران - خیابان انقلاب - پاساژ اندیشه - فروشگاه دهخدا

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

قیمت ۱۲۵۰۰ تومان

فهرست مطالب

پیشگفتار مؤلفان	۱۱
فصل ۱ : نظارت	۱۳
تعریف نظارت	۱۳
انواع نظارت	۱۷
اهداف نظارت	۱۷
رابطه نظارتی	۱۸
کارکردها، نقش ها و مسئولیت های ناظر	۲۰
مفاهیمی برای تعلیم دهندگان، مشاوران و ناظران	۲۲
نقش و کارکرد نظارت شونده (مشاور)	۲۳
فواید نظارت مشاوره ای	۲۴
مبحث مدل ها در حوزه ی نظارت	۲۵
• انتقادات نسبت به مدل های نظارت	۲۶
• ویژگی مدل های نظارت جامع	۲۷
اهمیت و ضرورت نظارت	۲۸
مباحث مهم در نظارت	۳۰
نظارت در گذر زمان	۳۱
فصل ۲ : مدل های نظارت بالینی بر اساس نحوه تعلیم و آموزش	۳۵
مدل های نظارتی روان درمان محور	۳۸
• دیدگاه رویکرد روان پویایی به نظارت	۳۸
• مدل فمینیستی نظارت	۴۰
• نظارت شناختی- رفتاری	۴۲

۴۳	• نظارت بر اساس رویکرد انسان گرا
۴۳	• مدل های مفهومی نظارت
۴۴	الف) مدل های رشدی نظارت
۴۹	• مدل بلوم
۵۰	• مدل رشدی یکپارچه نگر
۵۳	• مدل رونستاد و کوهالت
۵۵	ب) مدل های نقش اجتماعی
۵۷	• مدل های یکپارچه نگر در نظارت
۵۸	• مدل سیستمی هالوی در نظارت
۵۸	نتیجه گیری

فصل ۳: رویکرد عوامل مشترک به نظارت ۶۱

۶۳	تعیین عوامل مشترک در نظارت
۷۰	نقش های نظارت
۷۴	کاربست
۷۵	پژوهش و نظریه
۷۶	آموزش
۷۷	نتیجه گیری

فصل ۴: مدل های نظارت بالینی براساس نحوه فکر کردن و یادگیری ۷۹

۷۹	۱- نظارت رو به گذشته (یادگیری از طریق نگاه به گذشته)
۸۲	۲) نظارت تحولی (یادگیری از طریق نگاه به آینده)
۸۷	نتیجه گیری

فصل ۵: مدل نظارت گروهی با تکنیک شش کلاه فکری ۸۹

۹۵	• مطالعه موردی با استفاده از تکنیک شش کلاه فکری
۹۶	• کلاه فکری سفید: اطلاعات

- کلاه فکری قرمز: احساس ها، حدس و گمان ها..... ۹۷
- کلاه فکری سیاه: موانع و چالش ها ۹۸
- کلاه فکری زرد: جنبه های مثبت و خوش بینی ها ۹۸
- کلاه فکری سبز: عقاید جدید و خلاقیت ۹۹
- کلاه فکری آبی: فرآیند و فرا ارتباط ۱۰۱
- محدودیتهای تکنیک شش کلاه فکری ۱۰۲
- نتیجه گیری از تکنیک شش کلاه فکری ۱۰۳

فصل ۶: مدل نظارت سه گانه ۱۰۵

- مطالعه موردی از تجارب افراد تحت نظارت سه گانه ۱۰۷
- روش مدل نظارت سه گانه ۱۰۸
- نتایج مدل نظارت سه گانه ۱۱۰
- ۱- نظارت سه گانه به هر فرد تحت نظارت دقت و توجه کمتری اختصاص می دهد ۱۱۰
- ۲- در موفقیت نهایی نظارت سه گانه، سطح همسازی افراد تحت نظارت، نقش کلیدی دارد ۱۱۰
- ۳- نظارت سه گانه امکان ایجاد باز خورد های جدیدی را فراهم می کند ۱۱۱
- ۴- همتای نظارتی سبب یادگیریهای ارزشمندی می شود ۱۱۳
- ۵- همتای نظارتی به اشکال مختلفی از مشاور (کارآموز) حمایت می کند ۱۱۴
- بحث پیرامون مدل نظارت سه گانه ۱۱۵
- نتیجه گیری ۱۱۷

فصل ۷: مدل جامع نظارت بر رشد روانشناختی ۱۲۱

- اهداف و مؤلفه های مدل جامع رشد نظارت بالینی روانشناختی ۱۲۷
- راهنمایی شخصی و عینی ۱۳۰
- تجارب ایفای نقش ۱۳۱
- ویژگی فردی ۱۳۱
- درگیری عاطفی ۱۳۱
- ماهیت بین فردی ۱۳۲

- انعکاس هدایت شده ۱۳۲
- تعادل بین تجربه و انعکاس ۱۳۲
- تداوم ۱۳۲
- حمایت و چالش ۱۳۳
- رشد مهارت ۱۳۴
- نتیجه گیری ۱۳۵

فصل ۸: مدل های نظارت چند فرهنگی ۱۳۷

- صلاحیت چند فرهنگی در نظارت ۱۳۷
- رابطه نظارتی در نظارت چند فرهنگی ۱۳۸
- ابزارهای ارزیابی صلاحیت چند فرهنگی ۱۳۹
- فنون و روش های نظارت برای آموزش مشاوران با صلاحیت فرهنگی ۱۴۰
- ارزیابی فرآیند نظارت چند فرهنگی ۱۴۴
- ارزیابی تکوینی ۱۴۴
- ارزیابی تلخیصی ۱۴۵
- نکات قابل ملاحظه ناظران در نظارت چند فرهنگی ۱۴۶
- مدل های نظارت چند فرهنگی ۱۴۷
- ۱- مدل اکتشافی رشد بین فردی عادلانه ۱۴۸
- ۲- مدل صلاحیت های مشاوره ی چند فرهنگی ۱۵۱
- ۳- مدل نظارت همکاری کننده چند فرهنگی برای افزایش صلاحیت چند فرهنگی ۱۵۲
- کاربرد مدل نظارت همکاری کننده چند فرهنگی در نظارت ۱۵۵
- مطالعه های موردی ۱۵۸
- مدل نظارت همکاری کننده چند فرهنگی در تعلیم و تربیت مشاور ۱۶۲
- ۴- رویکرد رشدی اونس و همکاران به نظارت ۱۶۶
- نتیجه گیری ۱۶۹

فصل ۹: نظارت اعتدال متناسب ۱۷۱

عبارت اختصاری MARRIAGE ۱۷۴

۱- نگرانی های چند فرهنگی ۱۷۵

۲- سنجش و ارزیابی ۱۷۶

۳- رابطه ۱۷۷

۴- یافته های تحقیقی ۱۷۸

۵- رضایت آگاهانه ۱۷۸

۶- جوّ ۱۷۹

۷- تنظیم هدف ۱۷۹

۸- ملاحظات اخلاقی و استانداردهای حرفه ای ۱۷۹

نقاط قوت رویکرد نظارت اعتدال متناسب ۱۸۰

محدودیت های رویکرد نظارت اعتدال متناسب ۱۸۰

نتیجه گیری ۱۸۱

جمع بندی ۱۸۲

غریبال مراحل درمانگر ۱۸۴

منابع ۱۸۵

پیشگفتار مؤلفان

با پیشرفت جوامع و خارج شدن اجتماعات بشری از شکل های سنتی اولیه، احساس نیاز به کسب اطلاعات لازم در مورد ارتباط های اجتماعی افزایش یافته است. اطلاعاتی در زمینه هایی چون مقوله های آموزشی، خانوادگی، شغلی، توانبخشی و فرهنگی. با این وصف لزوم مشاوره و روان شناسی بیش از پیش مورد تأیید قرار گرفته است. به دنبال درخواست ها، امروزه تعداد زیادی از فارغ التحصیلان این رشته ها در مراکز ارائه خدمات روان شناسی و مشاوره مشغول به کارند و در کلینیک ها و مراکز مشاوره ای و روان درمانی به ارائه ی خدمات مربوطه می پردازند. در ایران نیز در سال های اخیر استقبال خوبی نسبت به خدمات مشاوره و روان شناسی نشان داده شده است و خانواده ها در بسیاری از موارد با مراجعه به مشاوران و روان شناسان به دنبال تأیید و صحت گذاشتن بر سلامت زندگی خویش و تغییرات بهینه هستند. اما آنچه کمتر به آن پرداخته شده، موضوع نظارت سیستماتیک بر کارورزی علاقه مندان جهت آمادگی برای اخذ پروانه کار است. در کشورهای پیشرفته، نظارت مشاوره ای یکی از مهمترین مباحث اخلاقی و حرفه ای است و به صورت الزامی و اساسی مورد توجه مسئولان ذیربط قرار دارد. همچنین از مجرب ترین متخصصان امر مشاوره و روان درمانی در کار نظارت حرفه ای استفاده می کنند و نظام نامه اخلاقی، استانداردها و دستورالعمل های حرفه ای را در اختیار آنان قرار می دهند و برای پیشرفت عملکرد مشاوران اهمیت ویژه ای قائل اند، به گونه ای که کلیه مشاوران علاقه مند به اخذ پروانه کار، پس از فارغ التحصیلی تحت سیستم نظارت حرفه ای قرار می گیرند.

خوشبختانه در سال های اخیر با فعالیت های سازمان نظام روان شناسی و مشاوره کشور، ضرورت این امر مورد توجه قرار گرفته است تا روان شناسان و مشاوران تازه کار بتوانند به نحو مناسبی از خدمات کارورزی بهرمنند شوند و درک روشنی نسبت به نقش و عملکرد حرفه ای خود به دست آورند.

در این کتاب سعی بر این شده است تا با بررسی نقش نظارت مشاوره ای بر تسهیل رشد حرفه ای و افزایش صلاحیت و ارتقای مسئولیت پذیری مشاوران، لزوم سیستم نظارتی جامع مورد توجه قرار گیرد.

در این راستا ابتدا نظارت، نقش ها و مسئولیت های ناظر، اهداف نظارت مشاوره ای و ضرورت نظارت تعریف و سپس به توضیح درباره الگوهای نظارتی پرداخته شده است. امید است که با پرداختن به این مقوله، ضرورت استفاده از ناظران با تجربه و اجرای صحیح نظارت و رشد حرفه ای مشاوران مشخص شده و موجبات یادگیری حرفه ای مهارت ها و فنون فراهم گردد تا در آینده ای نزدیک شاهد نهادینه شدن سیستم های نظارتی کارآمد در زمینه خدمات مشاوره و روان شناسی در کشور باشیم. همچنین انتظار می رود با اضافه شدن این کتاب به منابع موجود برای مشاوران و روان شناسان مجرب، مسئولیت پذیری در قبال امر مشاوره و بالا بردن راندمان کار مشاوران تازه کار مورد توجه جدی قرار گیرد.

امید است انتشار این اثر زمینه ای فراهم کند تا پژوهشگران و متخصصان حرفه ای، الگوهای متناسب با فرهنگ بومی کشور ابداع نمایند تا از این راه گامی اساسی در خدمات مشاوره و روان شناسی برداشته شود.

دکتر سیمین حسینیان

مهراور مومنی جاوید

زهرا نادری نوبندگانی

